

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЛІКАРСЬКІ ЗАСОБИ: ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ЗАХИСТУ

Анна Болотіна (Дігтяр),
аспірантка кафедри міжнародних відносин,
Сумського національного аграрного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2660-7674>

У статті порушено проблеми кримінально-правової охорони прав інтелектуальної власності на лікарські засоби у контексті судової реформи в Україні та загального стану судового захисту прав інтелектуальної власності в нашій державі. Проведено аналіз ключових понять і визначено їх недоліки. Досліджено норми кримінального законодавства та вказано на їх недостатність щодо охорони прав інтелектуальної власності. Встановлено, що конкурентне середовище, яке характерне для ринкової економіки, обумовлює гостру потребу в охороні та захисті права інтелектуальної власності на лікарські засоби, як життєво важливого об'єкта права інтелектуальної власності, що забезпечує основоположне право людини на життя та здоров'я. Роль кримінально-правової охорони та інституту судового захисту прав інтелектуальної власності на лікарські засоби обумовлена реальними потребами суспільства в правовій охороні.

Ключові слова: лікарські засоби, право інтелектуальної власності, кримінально-правова охорона, Вищий суд з питань інтелектуальної власності

Постановка проблеми. Високий рівень кримінально-правової охорони прав інтелектуальної власності та забезпечення реального механізму його реалізації є одним із показників рівня демократичного та правового розвитку держави. Обравши європейський вектор розвитку, Україна долучилася практично до всіх конвенцій та угод, які регулюють правовідносини у галузі права інтелектуальної власності, які відповідно до законодавства України стали нормами прямої дії. Однак, при цьому велику роль відіграє національне законодавство, яке, на жаль, у частині права інтелектуальної власності містить чимало прогалин і колізій у своєму правовому регулюванні. Кримінально-правова охо-

рона прав інтелектуальної власності на лікарські засоби має дуальну природу поєднання приватно-правових і публічно-правових інтересів. Загалом фармацевтична промисловість є однією з найбільш суперечливих, що обумовлює науковий і практичний інтерес до цієї галузі. Саме через обов'язок держави здійснювати організацію забезпечення здоров'я населення сфера регулювання права інтелектуальної власності на лікарські засоби зазнає суттєвого втручання з боку держави, з метою досягнення балансу між інтересами споживачів лікарських засобів та фармацевтів.

Літературний огляд. Сукупність реформ медицини, правосуддя, судової структури та судочинства, інших правових

реформ, змушують науковців різних галузей права досліджувати як галузеві проблеми, так і міжгалузеві, до яких належить і сфера кримінально-правової охорони прав інтелектуальної власності на лікарські засоби. За останні роки посиленої уваги до проблематики забезпечення охорони прав інтелектуальної власності на лікарські засоби правові науки також перебувають в пошуку теоретичного підґрунтя для пропонуваного реформ у галузі охорони здоров'я, у тому числі й наука кримінального права. У наукових розробках кримінального права все більша увага прикута загалом до об'єктів права інтелектуальної власності, що обумовлює потребу дослідження окремих з них, у тому числі й лікарських засобів. Ґрунтовний внесок в цьому контексті зроблено такими вітчизняними науковцями як: І. В. Венедіктова, Ю. А. Дорохіна, Ю. О. Кульчинська, А. О. Кодинець, В. Б. Харченко, О. П. Орлюк та інші.

Формулювання цілей (мети) дослідження. Потреба усунення прогалин у чинному законодавстві України в контексті реформи судоустрою, правосуддя та судочинства, а також відносно кримінально-правової охорони прав інтелектуальної власності на лікарські засоби, удосконалення правового регулювання у зазначеній сфері, з метою досягнення балансу інтересів споживачів лікарських засобів та фармацевтів, і виконання державою своєї охоронної функції обумовлює мету та завдання цього дослідження.

Виклад основного матеріалу. Сучасні тенденції науки кримінального права мають повністю відображати реалії суспільних відносин для своєчасного, повного та належного рівня їх правового регулювання. З урахуванням динамічного характеру суспільних відносин у сфері інтелектуальної власності, їх зміни, появи нових об'єктів виникає потреба їх правової охорони. Висока комерційна, економічна, інноваційна цінність лікарських засобів як об'єктів права інтелектуальної власності

обумовлює їх привабливість для злочинних посягань, що підкреслює потребу їх правової охорони, у тому числі й нормами кримінального права.

У науці кримінального права, на відміну від кримінального законодавства, під кримінально-правовою охороною прийнято розуміти «систему (комплекс) засобів (кримінальне законодавство і кримінально-правова політика), що забезпечують охорону, зосереджуючи зусилля на тому, щоб аналізовані відносини (взяті під охорону кримінального закону) залишалися, як правило, об'єктами охорони і якомога менше зазнавали злочинних посягань» [11, 2]. На наше переконання, кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності на лікарські засоби — це сукупність кримінально-правових засобів і заходів, спрямованих на збереження такого стану суспільних відносин, за якого відсутня загроза заподіяння шкоди названим правовідносинам, а також відновлення стану правовідносин, у разі їх порушення, і встановлення соціальної справедливості. Об'єктивна необхідність кримінально-правової охорони прав інтелектуальної власності на лікарські засоби втілюється в кримінально-правових нормах шляхом закріплення їх у нормативно-правових актах.

На сьогодні великий вплив на становлення охорони прав інтелектуальної власності в галузі охорони здоров'я здійснює Угода TRIPS [17], яка сприяє встановленню добросовісної конкуренції та чесних правил торгівлі, у тому числі й у фармацевтичній сфері, і встановлює мінімальні стандарти для визнання та захисту прав інтелектуальної власності. Застосування стандартів TRIPS у країнах, що розвиваються і є не експортерами, а споживачами лікарських засобів, має наслідком встановлення повної залежності цих держав від транснаціональних фармацевтичних гігантів [16, 130]. Країни-члени СОТ зобов'язані дотримуватися вказаних стандартів, основним принципом

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

яких є «надання іншим членам не менш сприятливих умов з охорони їх промислової власності, ніж ті, що надаються власним національним представникам». При цьому в Угоді TRIPS гармонізовано умови патентів як мінімум на 20 років і передбачено видачу патентів у всіх можливих сферах технологій, що унеможливило виключення зі сфери патентного захисту медичних препаратів і харчових продуктів. Таким чином, будь-яка нова продукція, що використовується у галузі охорони здоров'я, у тому числі вакцини, ліки, діагностичні засоби, підпадають під дію патентного режиму TRIPS.

Державні важелі впливу полягають у визначенні критеріїв патентоспроможності ліків, способів та методів лікування, інших об'єктів інтелектуальної власності у сфері охорони здоров'я, а також нормативному закріпленні строків дії патенту. Окрім того, вагомим заходом державного впливу є примусове ліцензування, що певним чином обмежує права власника патенту, однак стоїть на захисті суспільного інтересу та прав хворих людей [6]. Регулюючий вплив держави на сферу охорони здоров'я в аспекті забезпечення населення доступними та якісними лікарськими засобами та реалізації права осіб на медичну допомогу здійснюється одночасно у кількох напрямках, зокрема економічному (створення умов для функціонування ринку лікарських препаратів та медичних послуг, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, зростання доходів населення та зниження рівня його витрат на медичну допомогу); нормотворчому (прийняття законодавчих актів з регулювання діяльності на ринку медичних послуг, забезпечення доступу до медичної допомоги соціально незахищених верств населення, захисту прав осіб у цій сфері); адміністративному (упровадження механізмів нагляду і контролю у сфері охорони здоров'я) [4, 16]. У контексті нормотворчого напряму потребує вирішення питання судового розгляду кримінальних справ новоство-

реним Вищим судом з питань інтелектуальної власності, у тому числі тих, що порушують права інтелектуальної власності на лікарські засоби.

Для того щоб певною мірою зменшити негативні наслідки правової охорони результатів інтелектуальної діяльності (монополізації), законом вводяться обмеження права інтелектуальної власності, у тому числі й щодо лікарських засобів. Загалом поняття обмеження виключних прав інтелектуальної власності — це дозволене вільне використання об'єкта права інтелектуальної власності, яке не потребує згоди праволодильця і не є порушенням законодавства за умови, що це не завдає шкоди нормальному використанню об'єктів і не утискає законні інтереси праволодильця [1]. Орієнтиром для України (з поправкою на особливі потреби українського суспільства у зв'язку з політичною та економічною ситуацією) у впровадженні на національному рівні механізму примусового ліцензування у сфері охорони здоров'я є законодавство ЄС. Так, Директивою 2001/83/ЄС про звід законів Співтовариства щодо лікарських засобів для людини (далі — Директива 2001/83/ЄС) і Регламентом (ЄС) № 816/2006 про примусове ліцензування патентів, які стосуються виробництва лікарських засобів, для експорту до країн з проблемами у сфері охорони здоров'я (далі — Регламент (ЄС) № 816/2006) встановлюється, що:

- метою будь-яких правил, які регулюють виробництво, розподіл та використання лікарських засобів, є захист здоров'я населення (ст. 1 (2) Директиви 2001/83/ЄС);
- механізмом забезпечення здоров'я населення є видача примусової ліцензії для виробництва и експорту лікарських засобів до країн з відповідними економічним показниками та проблемами у сфері забезпечення здоров'я населення (п. 5 Преамбули Регламенту (ЄС) № 816/2006) [7, 6].

У фармацевтичній промисловості процес розроблення лікарського засобу дуже вартісний і ризикований, однак цю галузь можна назвати найбільш прибутковою. Тому, на нашу думку, розвиток фармацевтичної галузі повинен стати одним із найбільш пріоритетних напрямів державного регулювання в Україні. Основні об'єкти інтелектуальної власності фармацевтичної галузі окреслені законодавчо та підлягають захисту з боку держави. Аналіз динаміки винахідницької активності у фармацевтичній галузі свідчить про зменшення кількості заявок, що обумовлено підвищенням діючих ставок зборів за патентування винаходів і корисних моделей до 35 разів. Винахідницька діяльність в Україні перебуває на низькому рівні та потребує стимулювання з боку держави. Економічна безпека фармацевтичної галузі забезпечується в основному ліцензуванням і патентуванням винаходів. Однак захист необхідний не лише з боку держави, а й з боку виробника, тому, на нашу думку, на підприємствах фармацевтичної галузі було б доцільним створити дієву систему захисту власності цієї категорії за рахунок удосконалення діяльності служб безпеки підприємств та окремих посадових осіб, які мають доступ до інформації [12].

Загалом, право інтелектуальної власності регулює суспільні відносини у сфері створення, використання й охорони результатів інтелектуальної, творчої діяльності (творів літератури, науки і мистецтва, винаходів, корисних моделей, промислових зразків, засобів індивідуалізації тощо).

З огляду на свою правову природу лікарські засоби не є самостійним об'єктом інтелектуальної власності. Відповідно до діючого законодавства України лікарський засіб — це будь-яка речовина або комбінація речовин (одного або декількох АФІ та допоміжних речовин), що має властивості та призначена для лікування або профілактики захворювань у людей, чи будь-

яка речовина або комбінація речовин (одного або декількох АФІ та допоміжних речовин), яка може бути призначена для запобігання вагітності, відновлення, корекції чи зміни фізіологічних функцій у людини шляхом здійснення фармакологічної, імунологічної або метаболічної дії або для встановлення медичного діагнозу [14].

Виходячи з такого розуміння поняття «лікарський засіб» можна розглядати його через призму різних інститутів права інтелектуальної власності: як об'єкт авторського права або як об'єкт патентного права. Більше того, оригінальну назву лікарського засобу можна розглядати як засіб індивідуалізації — торговельну марку, а позначення його виробника у формі комерційного найменування. Кримінальний кодекс України (далі — КК України) містить статті щодо захисту права інтелектуальної власності: 176, 177, 203-1, 216 і 229, 231, 232 [9], аналіз яких дає змогу визначити, що за умови, коли лікарські засоби виступають об'єктом права інтелектуальної власності, вони є об'єктом кримінально-правової охорони у контексті названих норм. Як доцільно зазначає Ю. О. Кульчинська, аналіз КК України у сфері захисту права інтелектуальної власності виявив відсутність єдиної, цілісної, ефективної та надійної системи правового захисту інтелектуальної власності. Держава докладає зусиль для посилення захисту права інтелектуальної власності, однак поки що, на превеликий жаль, значних результатів не досягнуто [10, 77].

Якщо розглядати об'єкти права інтелектуальної власності як об'єкти кримінально-правової охорони, то варто звернути увагу на те, що об'єкт кримінально-правової охорони та об'єкт злочину не є тотожними. За своїм змістом об'єкт кримінально-правової охорони є більш широким поняттям порівняно з об'єктом злочину, підставами для цього є: а) зарахування певних відносин до категорії охоронюваних кримінальним правом не перетворює будь-яке посягання на них на кримінально каране, оскільки злочи-

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

нами визнаються тільки найнебезпечніші посягання на об'єкти, передбачені кримінальним законом; б) кримінальний закон охороняє певні об'єкти не лише від злочинних посягань, які не визначаються злочинами, а є лише небезпечними посяганнями (наприклад, заподіяння шкоди з боку неосудних осіб або тих, які не досягли віку кримінальної відповідальності [5, 183].

У сфері охорони здоров'я суб'єкт права інтелектуальної власності використовує об'єкт правової охорони шляхом використання у медичній практиці способів, методів, засобів лікування, діагностики та профілактики захворювань, пристроїв медичного призначення, медичних інструментів, медичної техніки, прогнозування захворювань, дослідження біологічних середовищ, моделювання патофізіологічних процесів, лікарських засобів, лікарських препаратів, штамів мікроорганізмів, продуктів генної інженерії тощо [2].

Високий рівень розвитку законодавчої бази, приведені до відповідності міжнародним стандартам, не обумовить її ефективної дії в Україні через низьку ефективність правозастосування. Уся сукупність реформ у судовій системі, суттєва кількість змін у рамках процесуального законодавства нашої держави призвели до колізій, прогалин у законодавстві, які не дають змоги реалізовувати на практиці проголошені права, зокрема у сфері охорони прав інтелектуальної власності. На сьогодні гостро постало питання правового забезпечення діяльності новоствореного Вищого суду з питань інтелектуальної власності, у тому числі й нормами кримінального права, а також вирішення процесуальних питань забезпечення розгляду справ вказаним судом, зокрема в порядку кримінально-судочинства.

Як доцільно зазначають дослідники А. М. Ключко та А. О. Дігтяр, в Україні створено абсолютно нову модель судового захисту прав інтелектуальної власності, що здійснює свій вплив і на

стан кримінально-правової охорони зазначених прав. По-перше, створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності дасть змогу сформувати сталу і єдину судову практику стосовно кримінальних правопорушень у сфері інтелектуальної власності, до яких належать і злочини щодо відомостей, які становлять комерційну таємницю. По-друге, відповідний рівень судового захисту прав інтелектуальної власності сприятиме активізації уваги іноземних інвесторів до України, оскільки забезпечення права інтелектуальної власності власника торгової марки, продукції або твору дасть змогу не лише гарантувати їх високу якість, а й отримати законний прибуток від їх реалізації та споживання. Зазначене вище обумовлює як теоретичне, так і практичне значення обраної тематики для науки кримінального права, а також роботи правоохоронних та судових органів, діяльність яких спрямована на виявлення, запобігання та припинення кримінальних правопорушень у сфері інтелектуальної власності та вирішення кримінально-правових спорів щодо них, як і притягнення винних осіб до відповідальності [8, 51].

З питань судового захисту прав інтелектуальної власності на лікарські засоби варто звернути увагу на компетенцію Вищого суду з питань інтелектуальної власності, який розглядатиме справи щодо прав інтелектуальної власності, зокрема:

- 1) справи у спорах щодо прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, торговельну марку (знак для товарів і послуг), комерційне найменування та інших прав інтелектуальної власності, у тому числі щодо права попереднього користування;
- 2) справи у спорах щодо реєстрації, обліку прав інтелектуальної власності, визнання недійсними, продовження дії, дострокового припинення патентів, свідоцтв, інших актів, що посвідчують або на підставі яких виникають такі права,

- або які порушують такі права чи пов'язані з ними законні інтереси;
- 3) справи про визнання торговельної марки добре відомою;
 - 4) справи у спорах щодо прав автора та суміжних прав, у тому числі спорах щодо колективного управління майновими правами автора та суміжними правами;
 - 5) справи у спорах щодо укладання, зміни, розірвання і виконання договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, комерційної концесії;
 - 6) справи у спорах, які виникають із відносин, пов'язаних із захистом від недобросовісної конкуренції, щодо: неправомірного використання позначень або товару іншого виробника; копіювання зовнішнього вигляду виробу; збирання, розголошення та використання комерційної таємниці; оскарження рішень Антимонопольного комітету України із визначених цим пунктом питань [3].

Окрім цього, відповідно до ч. 4 ст. 3 Господарського процесуального кодексу України (далі — ГПК) Вищий суд з питань інтелектуальної власності розглядає справи, віднесені до його компетенції, у порядку, передбаченому ГПК. Це у свою чергу порушує питання про розгляд кримінальних проваджень про порушення прав інтелектуальної власності в порядку господарського судочинства. Розгляд справ у порядку господарського судочинства здійснюється в порядку спрощеного та наказного провадження. Якщо провести аналіз того, у якому порядку має здійснюватися розгляд справ про порушення прав інтелектуальної власності, у тому числі й тих, що стосуються лікарських засобів, то буквально тлумачення ч. 3 ст. 12 ГПК, якою визначено, що спрощене позовне провадження призначене для розгляду малозначних справ, справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи, то можна дійти висновку, що саме Вищий суд з питань інтелекту-

альної власності буде розглядати такі категорії справ.

Проте, більш глибокий аналіз загальних та спеціальних норм ГПК привертає увагу до норм п. 4, ч. 4 ст. 247 ГПК щодо порядку спрощеного позовного провадження. Зокрема, у такому порядку не можуть бути розглянуті справи у спорах щодо захисту прав інтелектуальної власності, крім справ про стягнення грошової суми, розмір якої не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб (що на підставі ч. 7 ст. 12 ГПК та ч. 1 ст. 8 Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» у 2019 році становить 192100 гривень (1921 гривня (1 розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб на 1 січня 2019 року [13]). Отже, будь-які справи у спорах щодо захисту прав інтелектуальної власності (за виключенням однієї категорії) не можуть бути розглянуті в порядку спрощеного позовного провадження. І ці справи, слід зауважити, охоплюють усю предметну юрисдикцію Вищого суду з питань інтелектуальної власності, передбачену п. 1, 2, 3, 4 та 5 ч. 2 ст. 20 ГПК, оскільки у своєму формулюванні не обмежують коло прав інтелектуальної власності, про захист яких ідеться (ні за видом, ні за змістом, ні за суб'єктом звернення).

Розглядаючи другу категорію справ щодо інтелектуальної власності, які не можуть бути розглянуті Вищим судом з питань інтелектуальної власності у порядку спрощеного позовного провадження, зауважимо, що згідно з п. 5 ч. 4 ст. 247 ГПК у порядку спрощеного позовного провадження не можуть бути розглянуті справи у спорах, які виникають з відносин, пов'язаних із захистом, у тому числі й від недобросовісної конкуренції. З огляду на таке формулювання всі справи у спорах, що виникають з відносин, пов'язаних із захистом від недобросовісної конкуренції, не можуть бути розглянуті у порядку спрощеного позовного провадження. Тобто, і та їх частина, що передбачена п. 6 ч. 2 ст. 20 ГПК як

предметна юрисдикція Вищого суду з питань інтелектуальної власності, також не може бути розглянута у порядку спрощеного позовного провадження. Усі інші справи повинні розглядатися цим судом за правилами загального позовного провадження.

Судова практика з розгляду кримінальних проваджень у сфері прав інтелектуальної власності свідчить про те, що саме Вищому суду з питань інтелектуальної власності в Україні належить ключова роль — формування сталої практики з питань кримінально-правової охорони прав інтелектуальної власності в державі, забезпечення їх однакового застосування і формування норм чинного кримінального законодавства. Однак, аналіз діючих норм законодавства дає змогу звернути увагу на роль у цьому питанні Верховного Суду. Зокрема, ч. 3 ст. 25 ГПК містить вказівку, що Апеляційна палата Вищого суду з питань інтелектуальної власності переглядає в апеляційному порядку судові рішення, ухвалені Вищим судом з питань інтелектуальної власності [4]. Тобто, по суті, апеляція на рішення Вищого суду з питань інтелектуальної власності подається до нього ж самого і розглядається ним же. Варто зауважити стосовно питання касації, що ч. 6 ст. 37. Закону України «Про судоустрій і статус суддів» визначає, що до структури Верховного Суду відносить Касаційний господарський суд, у складі якого обов'язково створюється окрема палата для розгляду справ щодо захисту прав інтелектуальної власності та справ, пов'язаних з антимонопольним і конкурентним законодавством. Статтею 45 вказаного закону передбачено, що касаційний перегляд рішення Вищого суду з пи-

тань інтелектуальної власності може здійснювати також Велика палата Верховного Суду, яка у визначених законом випадках діє як суд касаційної інстанції з метою забезпечення однакового застосування норм права касаційними судами [15]. Таким чином, остаточну судову практику у справах інтелектуальної власності формуватиме не Вищий суд з питань інтелектуальної власності, а Верховний Суд.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Викладене вище дає змогу встановити, що на сьогодні питання правозастосування та судового захисту прав інтелектуальної власності, у тому числі й у сфері розгляду кримінальних проваджень, має суттєві проблеми стосовно практичної реалізації захисту зазначених прав. Тобто, фактично відсутня безпосередня можливість доступу до правосуддя в питаннях захисту прав інтелектуальної власності, у тому числі й на такі об'єкти як лікарські засоби, через неможливість функціонування Вищого суду з питань інтелектуальної власності. Поспішні дії законодавця щодо утворення цього суду як спеціалізованого призвели до низки проблем, суперечностей у нормах чинного законодавства, що не дають змоги вже протягом майже двох років названому суду запрацювати. У рамках науки кримінального права на сьогодні подальшого активного дослідження потребує вивчення об'єктів права інтелектуальної власності як об'єктів кримінально-правової допомоги для створення належного їх захисту нормами кримінального законодавства та забезпечення правової основи діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності. ●

Список використаних джерел / List of references

1. Венедіктова І. В. *Окремі аспекти захисту законних інтересів у праві інтелектуальної власності*. URL: <http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2013/04/Venediktova.pdf>.

2. Воронцова К. О. Особливості використання об'єкта права інтелектуальної власності у сфері охорони здоров'я. URL: <http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2014/03/Vorontsova.pdf>.
 3. Господарський процесуальний Кодекс України від 06.11.1991 р. № 1798-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1992. № 6. Ст. 56.
 4. Греков Є. А., Грекова М. М. Розвиток права інтелектуальної власності в медичній сфері в аспекті реалізації права особи на доступність лікарських засобів. Право і суспільство. № 1. 2014. С. 15–22.
 5. Демидова Л. М. Питання кримінально-правової охорони власності. Порівняльно-аналітичне право. № 3. 2015. с. 183–189.
 6. Ілляшенко А. В. Державна політика щодо об'єктів права інтелектуальної власності у сфері охорони здоров'я. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/1234-56789/43198/1/Illiashenko_state_policy_IP.pdf.
 7. Кашинцева О. Примусове ліцензування винаходів у сфері фармації: перспективи для України та досвід ЄС. Теорія і практика інтелектуальної власності. № 6. 2016. С. 5–9.
 8. Клочко А. М., Дігтяр А. О. Розмежування банківської та комерційної таємниці як об'єктів кримінально-правової охорони та забезпечення права інтелектуальної власності. Форум права. № 5. 2018. С. 50–58.
 9. Кримінальний Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2001. № 25–26. Ст. 131.
 10. Кульчинська Ю. О. Кримінально-правовий захист права інтелектуальної власності. Юридична наука. № 9. 2013. С. 69–79.
 11. Матвійчук В. К. Кримінально-правова охорона навколишнього природного середовища: проблеми законодавства, теорії та практики : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.08. Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. К., 2008. 32 с.
 12. Пантелеєва А. В. Захист інтелектуальної власності фармацевтичної галузі: аспекти економічної безпеки. Вчені записки Університету «КРОК». 2013. Вип. 33. С. 154–160.
 13. Про Державний Бюджет України на 2019 рік : Закон України від 23.11.2018 р. № 2629-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2018. № 50. Ст. 400.
 14. Про лікарські засоби : Закон України від 04.04.1996 р. № 123/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 22. Ст. 86. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/123/96-вр>.
 15. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2016. № 31. Ст. 545.
 16. Ребриш Б. Ю. Вплив Угоди про Торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS) на забезпечення доступу до лікарських засобів в Україні. Порівняльно-аналітичне право. № 2. 2014. С. 129–133.
 17. Угода Про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15.04.1994 № 981_018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018.
1. Venediktova I. V. Okremi aspekty zakhystu zakonnykh interesiv u pravi intelektualnoi vlasnosti. URL: <http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2013/04/Venediktova.pdf>.
 2. Vorontsova K. O. Osoblyvosti vykorystannia obiekta prava intelektualnoi vlasnosti u sferi okhorony zdorovia. URL: <http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2014/03/Vorontsova.pdf>.
 3. Hospodarskyi protsesualnyi Kodeks Ukrainy vid 06.11.1991 r. № 1798-XII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 1992. № 6. St. 56.
 4. Hrekov Ye. A., Hrekova M. M. Rozvytok prava intelektualnoi vlasnosti v medychnii sferi v aspekti realizatsii prava osoby na dostupnist likarskykh zasobiv. Pravo i suspilstvo. № 1. 2014. S. 15–22.

5. Demydova L. M. Pytannia kryminalno-pravovoi okhorony vlasnosti. Porivnialno-analitychne pravo. № 3. 2015. s. 183–189.
6. Illiashenko A. V. Derzhavna polityka shchodo ob'ektiv prava intelektualnoi vlasnosti u sferi okhorony zdorovia. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/1234-56789/43198/1/Illiashenko_state_policy_IP.pdf.
7. Kashyntseva O. Prymusove litsenzuvannia vynakhodiv u sferi farmatsii: perspektyvy dlia Ukrainy ta dosvid YeS. Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti. № 6. 2016. S. 5–9.
8. Klochko A. M., Dihtiar A. O. Rozmezhuвання bankivskoi ta komertsiinoini taiemnytsi yak ob'ektiv kryminalno-pravovoi okhorony ta zabezpechennia prava intelektualnoi vlasnosti. Forum prava. № 5. 2018. S. 50–58.
9. Kryminalnyi Kodeks Ukrainy vid 05.04.2001 r. № 2341-III. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 2001. № 25–26. St. 131.
10. Kulchynska Yu. O. Kryminalno-pravovyi zakhyst prava intelektualnoi vlasnosti. Yurydychna nauka. № 9. 2013. S. 69–79.
11. Matviichuk V. K. Kryminalno-pravova okhorona navkolysnogo pryrodnoho sere-dovyshcha: problemy zakonodavstva, teorii ta praktyky : avtoref. dys. ... dokt. yuryd. nauk : spets. 12.00.08. Kryminalne pravo ta kryminolohiia; kryminalno-vykonavche pravo. K., 2008. 32 s.
12. Pantelieieva A. V. Zakhyst intelektualnoi vlasnosti farmatsevtichnoi haluzi: aspekty ekonomichnoi bezpeky. Vcheni zapysky Universytetu «KROK». 2013. Vyp. 33. S. 154–160.
13. Pro Derzhavnyi Biudzheth Ukrainy na 2019 rik : Zakon Ukrainy vid 23.11.2018 r. № 2629-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR). 2018. № 50. St. 400.
14. Pro likarski zasoby : Zakon Ukrainy vid 04.04.1996 r. № 123/96-VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 1996. № 22. St. 86.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/123/96-ur>.
15. Pro sudoustrii i status suddiv : Zakon Ukrainy vid 02.06.2016 r. № 1402-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR). 2016. № 31. St. 545.
16. Rebrysh B. Yu. Vplyv Uhody pro Torhovelni aspekty prav intelektualnoi vlasnosti (TRIPS) na zabezpechennia dostupu do likarskykh zasobiv v Ukraini. Porivnialno-analitychne pravo. № 2. 2014. S. 129–133.
17. Uhoda Pro torhovelni aspekty prav intelektualnoi vlasnosti vid 15.04.1994 №981_018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018.

Надійшла до редакції 08.10.2019 року

Болотина (Дігтяр) А. Уголовно-правовая охрана прав интеллектуальной собственности на лекарственные средства: проблемы судебной защиты. В статье затронуты проблемы уголовно-правовой охраны прав интеллектуальной собственности на лекарственные средства в контексте судебной реформы в Украине и общего состояния судебной защиты прав интеллектуальной собственности в нашей стране. Проведен анализ ключевых понятий и определены их недостатки. Исследованы нормы уголовного законодательства и отмечена их недостаточность по охране прав интеллектуальной собственности. Установлено, что конкурентная среда, характерная для рыночной экономики, обуславливает острую потребность в охране и защите права интеллектуальной собственности на лекарственные средства, как жизненно важного объекта права интеллектуальной собственности, обеспечивает основополагающее право человека на жизнь и здоровье. Роль уголовно-правовой охраны и института судебной защиты прав интеллектуальной собственности на лекарственные средства обусловлена реальными потребностями общества в правовой охране.

Ключевые слова: лекарственные средства, право интеллектуальной собственности, уголовно-правовая охрана, Высший суд по вопросам интеллектуальной собственности

Bolotina (Dihtiar) A. Criminal and legal protection of the right of intellectual property for medicines: problems of judicial protection. The socio-economic, political and legal situation of Ukraine is burdened by a military-armed conflict, a regime of martial law in its certain regions, and in general, intensifies the actualization of the protective function of the state in all spheres of vital activity of society, and especially in the sphere of ensuring the human right to life and health. The heart of modern state policy of Ukraine is based on the European and international vector of state development, its main institutions, including legal ones, which are reflected in the strategies, concepts, programs of development and covered by the reforms that are carried out in our country. The prerequisites for economical, political and social stability in our country today are the guarantee of economic security of the state, and one of its directions are the ensuring of criminal protection of intellectual property, whose objects, through their profitability, attract the attention of the criminal world and become the object of criminal encroachment. Crimes against intellectual property rights for medicinal products combine economic and intellectual property crimes, which further complicate the organization of counteraction to them, both from the point of view of criminal prosecution and the use of organizational, administrative and criminal measures to prevent them. The competitive environment that is characteristic of a market economy is due to an urgent need for the security and protection of intellectual property rights for medicines as a vital object of intellectual property right that ensures the fundamental human right to life and health. The role of criminal justice and the institute of judicial protection of intellectual property rights for medicines is conditioned by the real needs of society in legal protection. Today it can be argued that intellectual property rights for medicines have both a low level of legal protection and problems of judicial protection, that is, a practical realization of these rights. In view of the organizational and legal obstacles, the newly created The High Court of Intellectual Property in Ukraine for several years have never started its work, which in turn creates obstacles to the protection of intellectual property rights in court. In the field of criminal law, further active research today requires the study of objects of intellectual property rights as objects of criminal law protection in order to create proper protection of them by the rules of criminal law and to provide the legal basis for the activity of The High Court of Intellectual property.

Key words: medicines, intellectual property rights, criminal law protection, The High Court of Intellectual property